

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 17 май 2021 г.
(OR. en)

8592/21

RECH 199

БЕЛЕЖКА

От:	Председателството
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	<i>Подготовка за заседанието на Съвета по конкурентоспособност на 27—28 май 2021 г.</i> Обновяване на европейското научноизследователско пространство – как да се подготви разгръщането на амбициозно ЕНП, подготвено за следващото десетилетие? – <i>Ориентационен дебат</i>

Приложено се изпраща на делегациите бележка на председателството „*Обновяване на европейското научноизследователско пространство – как да се подготви разгръщането на амбициозно ЕНП, подготвено за следващото десетилетие?*“ с оглед на ориентационния дебат на Съвета по конкурентоспособност на 28 май 2021 г.

Обновяване на европейското научноизследователско пространство – как да се подготви разгръщането на амбициозно ЕНП, подготвено за следващото десетилетие?

Въведение и обща информация

Представяне на контекста

1. През 2000-ната година Съветът постави целта да се реализира европейското научноизследователско пространство (ЕНП) и през 2008 г. определи **визията за 2020 г.**¹ Тази визия обхваща измерението на вътрешния пазар за научни изследвания, включително трансграничната мобилност на изследователите и отварянето на пазара на труда за европейските изследователи, като същевременно им се предоставят по-добри структури за професионално развитие, които да са съобразени със семейния живот. Колкото до измерението на разпространението и използването на знания, визията стимулира оптималното използване на интелектуалната собственост в съчетание с открития достъп до знания и иновации. Що се отнася до структурата на научноизследователските системи, визията предвижда да се поощряват по-нататък високите научни постижения и да се предоставят научноизследователски инфраструктури на световно равнище.
2. **Част от тази визия беше успешно реализирана** с нарастващи взаимовръзки и връзки на сътрудничество между изследователите и научноизследователските общности в Европа, стимулирани чрез рамковите програми на ЕС за научни изследвания и иновации (НИИ) и други транснационални съвместни действия като научноизследователските инфраструктури и инициативите за съвместно планиране. Създадените мрежи са трайни, макар и с неравномерно разпределение в Европа, и доведоха до по-високо равнище на „системност“ на националните научноизследователски системи на европейско равнище, както беше отбелязано в научната литература и както стана видно от Брексит, когато беше измерено въздействието на отделянето на системата на Обединеното кралство от европейската система.

¹ Съвет на Европейския съюз, 7652/1/08/REV 1.

3. **Националните и регионалните политики**, които са от значение, са взаимосвързани и взаимозависими на **европейско наднационално ниво**, като своего рода „система на системите“ и неразделна част на европейските общи политики за НИИ.
4. **Общите европейски ценности и принципи** вече съществуват и създават наша обща етика в резултат на интензивното сътрудничество и конкуренция сред нашите научни и технологични общности. Това включва доста добре хармонизиран и съгласуван набор от норми и процедури на различни равнища, от програмирането до изпълнението и оценката на научните изследвания. Отминали са времената на първите рамкови програми през 80-те години на миналия век, когато културата, езиците и други национални особености наистина имаха значение и възпрепятстваха сътрудничеството, дори в ежедневните работни практики на съвместна работа. Вече извървяхме дълъг път към европеизацията на научните изследвания.

Време ли е за нова визия?

5. Измина повече от десетилетие от определянето на визията за 2020 г. за европейските политики за НИИ и на амбицията, която Европейският съвет беше посочил, за реализиране на ЕНП до 2014 г.², когато тройката председателства — Германия, Португалия и Словения, реши да направи стъпка напред и да включи **обновяването на ЕНП** като своя **основна цел в областта на научните изследвания и иновациите**.
6. От този момент започна усилена работа от страна на Съвета, държавите членки и Комисията. Ето няколко примера за това: важното становище на Комитета за европейското научноизследователско пространство и иновациите (ERAC) относно *бъдещето на ЕНП*³, съобщението на Европейската комисия от септември 2020 г. „*Ново ЕНП за научни изследвания и иновации*“⁴, последвано от заключенията на Съвета „*Новото европейско научноизследователско пространство*“⁵ и актуалната работа на експертната група „*Форум на ЕНП за преход*“, която има за задача да даде становище относно съдържанието на бъдещия Пакт за НИИ, в т.ч. принципите и ценностите и възможните цели, които да бъдат постигнати. В рамките на този форум бяха предприети първоначални стъпки за съвместно развитие на програмно равнище на програма на тематичните и структурните приоритети и действия на ЕНП.

² EUCO 2/11.

³ ERAC 1201/20.

⁴ 11400/20 + ADD 1.

⁵ 13567/20.

7. **Целите** за новото ЕНП, посочени в заключенията на Съвета от декември 2020 г., бяха определени като ориентирани към изследователите, основани на ценности и високи постижения и на въздействието. Споделените отговорности между държавите членки и Комисията бяха определени като важно измерение, включително по-голямото участие на гражданите и заинтересованите страни. Това се отнася и до многообразието на екосистемите и насочването към приноса на научните изследвания към глобалните обществени предизвикателства и други публични политики.
8. Сега, след пандемичната криза и когато започва да се обсъжда бъдещето на Европа, **определянето на начините, по които науката и технологията могат да допринесат за бъдещето на Европа**, има по-голямо значение от всякога и необходимостта от преразгледана **визия за ЕНП е от основно значение**. Поуките, извлечени по време на кризата, и нейното въздействие върху националните и европейските екосистеми в областта на НИИ бяха от изключително значение на всички равнища и доказаха на всички първостепенното значение на базата от знания за преодоляването на кризи и фундаменталното значение на отвореното сътрудничество и обмена на резултати и данни в цяла Европа и извън нея.
9. За да се справим с предизвикателствата, като същевременно поддържаме и разширяваме солидната база знания на европейско равнище, която да обхваща цикъла на знания от фундаменталните научни изследвания до експлоатацията на пазара, ние трябва да определим визия и ясна политическа ориентация за бъдещото ЕНП за следващото десетилетие. Изглежда уместно и навременно министрите, отговарящи за научните изследвания, да разгледат този въпрос, включително основните цели и обосновките за приоритизиране при програмирането и финансирането.

Как да се подготви разгръщането на амбициозно ЕНП, подготвено за следващото десетилетие?

10. Макар и да е налице консенсус относно обновяването на ЕНП, необходимостта от привличане и задържане на най-талантливите изследователи и необходимостта от по-нататъшно стимулиране на научноизследователските институции и увеличаване на финансирането, целта за завършването на вътрешния пазар за научни изследвания все още не е постигната въпреки предприетите важни стъпки. Тези стъпки включват механизми и средства (актове с незадължителна юридическа сила), които остават до голяма степен валидни, но трябва да бъдат разширени и укрепени, включително за насърчаване на равните възможности за всички, по-специално в областта на равенството между половете, за непрекъснато развитие и разпространение на принципите на отворената наука и необходимите инфраструктури в тяхна подкрепа, или за развитие на мрежата от европейски инфраструктури (ESFRI), която координира европейската стратегия за инфраструктурите, включително чрез пътни карти.

11. Все още обаче предстои да бъде разработен и завършен напълно функциониращ вътрешен пазар за изследователи, включително неговите рамкови условия. Един от основните елементи са **научноизследователските кариери и оценката на научните изследвания**. Стъпка напред в тази посока представляваше очакваното одобрение на заключенията на Съвета относно „Задълбочаването на ЕНП: гарантиране на привлекателни и устойчиви кариери и условия на труд на изследователите и реализиране на движението на мозъци“, тъй като за първи път ние приемаме цялостен системен подход, ориентиран към изследователите, който съчетава различните политики и инструменти, допринасящи пряко за него, като същевременно се зачитат многостепенните умения и автономността на научноизследователските организации и висшите училища. Както е посочено в заключенията на Съвета, които предстои да бъдат одобрени, изготвянето на европейска рамка за научноизследователските кариери е от основно значение, както и реализирането на движението на мозъци, като същевременно бъдат установени и разгледани факторите за неравномерния поток от изследователи, бъде подкрепена система за наблюдение и мониторинг на научноизследователските кариери и подпомогнато движението на мозъци.
12. Този нов подход отчита, че изследователите са висококвалифицирани и мобилни професионалисти, на които следва да бъдат предоставени възможности и рамкови условия за подходящи, устойчиви и оперативно съвместими научноизследователски кариери. Въпреки че заключенията на Съвета предоставят рамка и политическа ориентация, които до голяма степен допринасят за постигането на целта за единен пазар, все още е необходимо да бъдат разработени редица инструменти и методологии, за да се допълни концептуалната и методологична рамка за постигане на напълно функциониращ пазар, обхващащ ЕС, държавите членки и регионите.

13. Колкото до **генерирането на знания**, подходът на Съюза се базира на основаните на сътрудничество научни изследвания, които намират изражение в европейските разпределени мрежи за високи постижения в науката и технологиите, които същевременно дават възможност за създаване на критична маса и намаляване на дублирането на усилия. При генерирането на знания фундаменталните научни изследвания са основата и следва да бъдат запазени и укрепени в цяла Европа, като в рамките на възможното това следва да се случи при взаимодействие и във взаимовръзка с предприемачески инициативи. Освен това все още предстои мрежите за сътрудничество да придобият по-силна идентичност в Европа и по-добра видимост в световен мащаб. Трябва да гарантираме, че нашият приобщаващ подход към изграждането на високи постижения предоставя най-високото равнище на признание на европейските изследователи и новатори, така че нито един европейски регион да не бъде пренебрегнат. Това може да се постигне чрез набор от мерки за подкрепа, запазващи необходимата гъвкавост и академична свобода. Тези мрежи от изследователи и институции следва да бъдат първите бенефициери на ефективен и приобщаващ, напълно функциониращ единен пазар за научни изследвания, тъй като техните ресурси и таланти ще функционират безпроблемно.
14. При превръщането на визията, целите и задачите в **процеси на изпълнение и/или програмиране** е важно да се разберат възможните сценарии относно начините на сътрудничество и бъдещите действия, които са били приложени в различните фази на европейския процес. Един от начините е да засилим **партньорството си** в стратегически или структурни области, при което държавите членки ще продължат да координират своите програми и приоритети с инициативи на равнище ЕС (европейски партньорства и мисии, пътни карти на ESFRI), като прилагат отворения метод на координация. Друг допълващ начин би бил да се **постигне напредък в нашата интеграция** отвъд настоящите общи инструменти, подкрепяни от рамковата програма (ЕНС и ЕСИ), и този интегриран подход да се разшири, така че да обхване и други структури или платформи, които Съюзът би могъл да създаде, за да даде възможност на европейските участници да получат достъп до общи възможности и да се свържат и обединят усилията си безпроблемно, като преминат към по-интегриран и приобщаващ единен пазар на научни изследвания.

Въпроси

1. Как виждат министрите приноса на политиките за научни изследвания и иновации за бъдещето на Европа и каква би била тяхната визия за 2030 г., в т.ч. обновяването на европейското научноизследователско пространство?
 2. Следва ли постигането до 2030 г. на единен пазар за изследователите и знанията – с подходящи рамкови условия и норми – да бъде една от целите на новата визия, обхващаща изследователите, научноизследователските организации, финансиращите организации и регулаторния механизъм и органи?
 3. Като се има предвид, че съществуват множество варианти за постигането на тази визия, кои според министрите биха били най-добрите условия, процеси и механизми за подготовка на разгръщането на ЕНП?
-